

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. + 370 5 219 1225, el. p. smmin@smsm.lt, <https://smsm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
Peticijų komisijai
El. p. vyriausybespeticijos@lr.lt

2024- - Nr.
Į 2024-04-25 Nr. P33-21

DĖL MARIUS KADELSKIO KREIPIMESI IŠDĖSTYTŲ PRAŠYMŲ IR SIŪLYMŲ DĖL NUTOLUSIŲ NUO RAJONO MIESTŲ IR MIESTELIŲ GIMNAZIJŲ IŠSAUGOJIMO

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija išnagrinėjo Marius Kadelsko siūlymus dėl nutolusių nuo rajono centro miestų ir miestelių gimnazijų išsaugojimo, t. y. sudaryti palankias sąlygas kaimiškų vietovių vaikams įgyti vidurinį išsilavinimą, pakeisti Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 995 redakcija) „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse, patvirtinimo“ (toliau – Tinklo kūrimo taisyklės) 2 priedo 4 punktą ir nustatyti, kad klasėse, kuriose mokoma pagal vidurinio ugdymo programą, mažiausias mokinių skaičius gali būti 12.

Teikiame nuomonę dėl Marius Kadelsko siūlymų.

Šalyje veikia platus gimnazijų tinklas – jos sudaro 42 procentus nuo visų bendrojo ugdymo mokyklų skaičiaus (Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, 2023 m. rugsėjo 1 d. šalyje veikė 931 bendrojo ugdymo mokykla, iš jų: 394 gimnazijos). Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnyje nustatyta, kad mokslas privalomas asmenims iki 16 metų. Gimnazijose pagal vidurinio ugdymo programą mokosi mokiniai, įgiję pagrindinį išsilavinimą ir turintys jau 16 metų.

Mokinių skaičiaus padidinimas III gimnazijos ir IV gimnazijos klasėse nėra nauja nuostata. Dar 2021 m. gruodžio mėnesį priimtame Tinklo kūrimo taisyklių pakeitime buvo nustatyta, kad sudaryti vieną III gimnazijos klasę 2024–2025 m. m. bus galima, jei joje mokysis ne mažiau kaip 21 mokinys, išskyrus atvejus, kai mokoma tautinės mažumos kalba, ugdymo procesas mokykloje vykdomas skirtingomis mokomosiomis kalbomis, savivaldybėje yra vienintelė mokykla ir t. t.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatyti švietimo sistemos principai. Vienas iš jų yra veiksmingumo principas – švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais (5 straipsnio 3 punktas). Vyriausybė, siekdama ugdymo kokybės, valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų naudojimo ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo ir atsižvelgdama į bendrojo ugdymo programos lygmenį, mokinių ugdymosi poreikių tenkinimą, mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius, mokymo kalbą, mokyklos geografinę padėtį ar regiono, kuriame yra mokykla, specifiką, nustato leidžiamą mažiausią ir (arba) didžiausią mokinių skaičių valstybinės ar savivaldybės mokyklos klasėse (Švietimo įstatymo 43 straipsnio 8 dalies 7 punktas). Tinklo kūrimo taisyklėse nustatytas

mokyklų tinklo kūrimo tikslas – sudaryti sąlygas plėtoti geros kokybės privalomąjį ir visuotinį švietimą, didinti jo prieinamumą ekonomiškai, efektyviai ir rezultatyviai naudojant valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšas.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme apibrėžta vidurinio ugdymo paskirtis – padėti asmeniui įgyti bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, profesinės kompetencijos pradmenis ir užtikrinti geresnes perspektyvas mokiniams siekti išsilavinimo, susijusio su sėkminga profesine karjera, ir geresnių rezultatų darbo rinkoje.

Geros mokyklos koncepcijoje (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308), parengtoje, siekiant sudaryti prielaidas kelti šalies mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės lygį, parodyti mokyklai veiklos kryptį bei gaires ir įgalinti ją veikti, rašoma, kad ugdymas (mokymas) turi būti paremiantis mokinių ugdymąsi (mokymąsi), t. y. atsižvelgiantis į mokymosi poreikių, pasirinkimų, galimybių skirtumus, taikantis įvairius ugdymo plano sudarymo, mokinių grupavimo modelius.

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų apraše (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. V-570) (toliau – Aprašas) nustatyta, kokios dalykų grupės ir dalykai sudaro vidurinio ugdymo programą, kurių mokiniai privalo mokytis, pvz., kalbinio ugdymo dalykų grupę sudaro užsienio kalbos (anglų, prancūzų, vokiečių) B2 lygiu; matematinio, gamtamokslinio ir technologinio ugdymo dalykų grupę sudaro biologija, chemija, fizika, informatika, inžinerinės technologijos; visuomeninio ugdymo dalykų grupę sudaro istorija, filosofija, geografija, ekonomika ir verslumas; meninio ugdymo dalykų grupę sudaro dailė, muzika, šokis, teatras, medijų menas, taikomosios technologijos.

Apraše nustatyta, kad mokiniai gali pasirinkti mokytis laisvai pasirenkamą dalyką: etninę kultūrą, nacionalinį saugumą ir krašto gynybą, psichologiją, teisę, menų istoriją, geografinės informacinės sistemas, astronomiją, užsienio kalbą. Taip pat gali pasirinkti mokytis dalyko modulį (modulius), formaliojo profesinio mokymo programos modulį (modulius).

2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendruosiuose ugdymo planuose (toliau – bendrieji planai) (patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. balandžio 24 d. Nr. V-589) nustatyta, kad mokinsys:

- lietuvių kalbos ir literatūros ir matematikos privalo mokytis – bendruoju kursu arba išplėstiniu kursu (Lietuvių kalbos ir literatūros ir matematikos mokymui bendruoju ir išplėstiniu kursu sudaromos atskiros laikinosios grupės); atsižvelgdamas į mokymosi poreikius gali pasirinkti mokytis dalyką / dalykus ne tik iš privalomai pasirenkamųjų mokytis dalykų grupių, bet ir iš laisvai pasirenkamųjų dalykų grupės, mokyklos siūlomus dalykų modulius; gali pasirinkti mokytis ir daugiau dalykų ir per savaitę turėti daugiau pamokų, nei numatytas minimalus privalomas pamokų skaičius, bet turi būti neviršijamas Higienos normoje nustatytas maksimalus pamokų skaičius.

Mokinių skaičiaus III gimnazijos klasėje padidinimas nuo 12 iki 21 yra susijęs su geresniu mokinių, besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą, ugdymosi poreikių tenkinimu, vidurinio ugdymo programos turinio įgyvendinimu, nustatytu Švietimo įstatyme, Geros mokyklos koncepcijoje, Apraše, bendruosiuose planuose. Klasėse, kuriose ugdoma pagal vidurinio ugdymo programą, esant mažam mokinių skaičiui, – ribojamas privalomų pasirenkamųjų dalykų iš dalykų grupių pasirinkimas, mokiniams nesūdomi laisvai pasirenkamieji dalykai arba pateikiama menka jų pasiūla, siūdoma mokytis savarankiškai ir t. t. Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 3 priede nustatyti trys sąlyginiai klasių dydžiai: iki 11 mokinių, 12–20 mokinių, 21 ir daugiau mokinių. Klasėje, kurioje mokosi 21 ir daugiau mokinių, vidurinio ugdymo programai įgyvendinti iš valstybės biudžeto ugdymo lėšų skiriama 288 kontaktinėms valandoms per mokslo metus daugiau nei klasei, kurioje mokosi 12–20 mokinių. Didesnis kontaktinių valandų skaičius sudaro geresnes sąlygas tenkinti mokinių ugdymosi poreikius.

Gimnazijos, kuriose mokinių, mokomų pagal vidurinio ugdymo programą, skaičius klasėse neatitinka Tinklo kūrimo taisyklėse nustatytų reikalavimų, neuždaromos, o pertvarkoma jų struktūra į pagrindinę mokyklą. Pagrindinėje mokykloje užtikrinamas mokinių mokymasis pagal pradinio ir

pagrindinio ugdymo programas, t. y. privalomojo švietimo programas. Pagrindinė mokykla, atitinkanti Švietimo įstatymo 43 straipsnio 8 dalyje nustatytų kriterijų kokybines ir kiekybines reikšmes, nustatytas Tinklo kūrimo taisyklėse, bus patrauklesnė vietos bendruomenei nei gimnazija, kurioje tik iš dalies tenkinami mokinių ugdymosi poreikiai ir ribojamos galimybės mokiniams siekti išsilavinimo, susijusio su sėkminga profesine karjera, ir geresnių rezultatų darbo rinkoje. Tikėtina, kad tėvai, baigę gimnaziją, kurioje jų ugdymosi poreikiai buvo tenkinami tik iš dalies, nenorės savo vaikų į ją leisti mokytis.

Tinklo kūrimo taisyklės sudaro sąlygas savivaldybės tarybai apsispręsti: ar mokiniams, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą, sudaryti sąlygas mokytis kuo arčiau jų gyvenamosios vietos tik iš dalies tenkinant jų ugdymosi poreikius (steigti miestelyje kitos gimnazijos skyrių, jungtinę gimnaziją, sujungus dvi ar tris miestelių gimnazijas į vieną juridinį vienetą, bet veikiančias tose pačiose patalpose) (tokiu atveju III gimnazijos ir IV gimnazijos klasės galėtų būti sudaromos, jei mokytųsi ne mažiau kaip po 12 mokinių), ar tenkinti mokinių ugdymosi poreikius, organizuojant mokinių vežimą į kitą gimnaziją.

Švietimo įstatyme nustatyta, kad į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas (36 straipsnio 1 dalis). Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, neatlygintinio pavėžėjimo į mokyklas ir į namus organizavimas yra savivaldybės savarankiškoji (Konstitucijos ir įstatymų nustatyta (priskirta) funkcija (6 straipsnio 7 punktas).

Mokykla turi atliepti šiuolaikinius iššūkius, atitikti kiekvieno besimokančiojo poreikius ir individualius gebėjimus, užtikrinti visiems vienodas galimybes siekti geriausio išsilavinimo.

Atsižvelgdami į tai, kas anksčiau išdėstyta, nepritarime siūlymui, kad visoms gimnazijoms, kurioms Tinklo kūrimo taisyklėse nustatyta galimybė sudaryti po vieną III gimnazijos ir IV gimnazijos klasę, būtų leidžiama sudaryti jas, jei yra ne mažiau kaip po 12 mokinių.

Ministerijos kancleris

Julius Lukošius